

Budakeszi Református Templom

Határainkon Túli Magyarok Emléktemploma

Budakeszi, Fő u. 159.

BASA PÉTER

A megvalósításban közreműködők, építető: Budakeszi Református Egyházközség, *Merétey Sándor* lelkipásztor vezetésével; *építész: Basa Péter; statikus: Kiss Ervin; elektromos tervező: Balogh Lajos; elektroakusztika: Balogh Géza; kivitelező: Kám-for Kft., Kámán Ferenc* vezetésével; *tervezés: 1994–1999; építés: 1996–1999*

Építészeti ismertetés

Templom épül Budakeszin, e sorok írásakor már a befejezésen munkálkodnak az építők. Az új templom a helyi reformátusság régi vágyát ölti testbe, másrészt jelét adja Magyarország második legnépesebb felekezete jelenlétének.

A faluképet ezentúl két templom határozza meg: a régi, klasszikus és méltóságteljes katolikus – és a

szerényebb, modern református templom. Tűszerű zsindeyes tornya azonban ennek is messziről látszódik és hívogat.

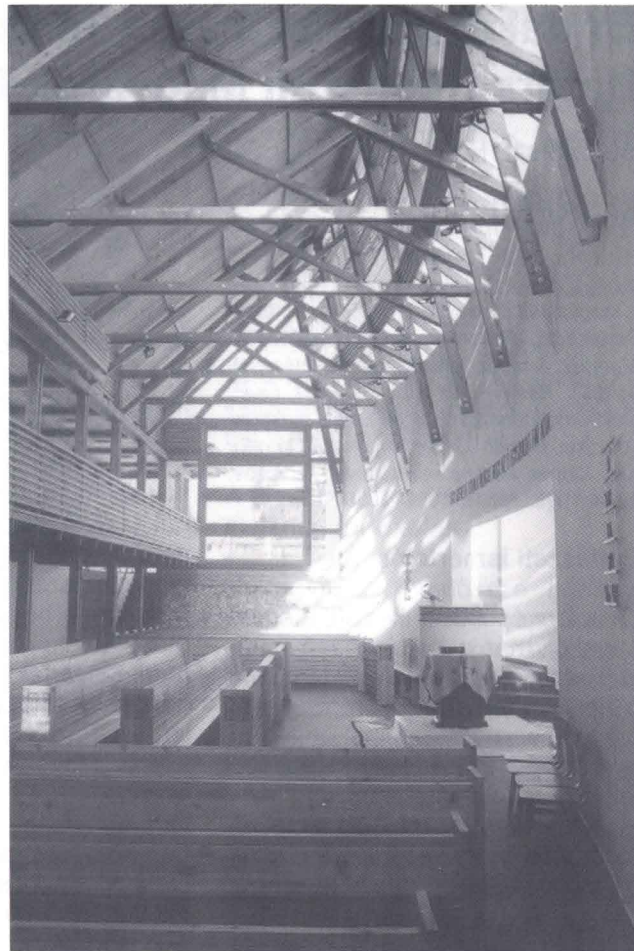
A református templom nehezen talált helyet magának, akik részei voltak a hosszú helykeresésnek, tudják ezt, akik nem, azokat nem is kell, hogy érdekelje. Véleményem szerint jó helyre épült a templom (hogy is mondhatnék mást), a falu központjának e fontos területét tartalommal és építészeti hangsúllyal tölti meg. E terület mellett szólt továbbá a lelkészlak és a jelenlegi gyülekezeti terem közelége is.

Sikerült úgy formálni az épületet, hogy az előtte levő forgalmi csomópont áttekinthetősége meg-

maradt és a felette található I. világháborús emlékműre való rálátás sem csorbult. További, már építetői aggály volt a terület keskenysége, lejtése. Őseink katakombákban, pajtákban és még ki tudja, milyen helyeken imádták az Istent, ennek tükrében nekünk sem jelenthet akadályt az egy kicsit szokatlan telekforma, vagy lejtés.

Éppen ez a modern építészet egyik erőssége, tudniillik az, hogy a bevált kánonoktól eltérő, nehezebb helyzetekben is képes megoldást nyújtani. Napjainkban megszokhatuk, hogy meglevő település szerkezetébe ágyazódó, újonnan épülő templom nem tud a régi, ideálisnak tartott viszonyok és térbeli összefüggések szerint épülni.

Az okok taglalása messzire vezetne, az építész feladata az, hogy a szükségből erényt kovácsoljon.

Mindig is vágytam arra, hogy templomot tervezhessek. Emiatt sokféle elképzelés, előkép gyülemlett fel bennem, mire e templom első vázlatait papírra vetettem. Mégis azt mondhatom, nem gondoltam, hogy ilyen lesz az első templom, amit tervezek. A helyszín, a lehetőségek és az igények hatására alakítottam ilyené ezt a házat, megtartván sokat azokból az alap gondolatokból, melyeket konkrét helyszíntől függetlenül éveken át magamban dédelgettem.

Egy szó, mint száz, számomra ez a templom csak ide képzelhető el, egyszeri, megismételhetetlen (ez utóbbi jelzőt nem minősítésül használom).

Valószínű, hogy mindenkit elsőként a ház formája ragad meg: *miért pont ilyen?* Ki kell ábrándítanom azokat, akik mélyen megideologizált, bonyolult szimbólumrendszeren alapuló magyarázatra számítá-

nak. Ez a templom a bevezetőben említettek és a később részletezendő sok-sok tényező és építési szándék összhatásaként ilyen. Az épület formája egyébként a belső tér kivetülésének tudatosan komponált eredménye, a templom tervezésekor a belső volt számomra elsőrendű. A belső tartalmat és igényeket tükröző formálást tartom hiteltelnek és őszintének, ezt gondolom természetesnek, ha úgy tesszük, organikusnak.

Emellett bizonyára fölmerülnek asszociációs lehetőségek, lehet a templom hajlított teteje egy vitorla és alatta az íves fal által határolt tér a hajó, lehet, hogy a belső egy halat idéz, ki tudja. Nem akarhatom saját gondolataimat másokra erőltetni, az a fontos, hogy az épület mindenkiben megindítson valamit, saját asszociációkra sarkalljon, s a látott élményanyag jó emlékként rakodjék le a befogadóban.

A református templom nekem fényt, tisztaságot, szabadságot jelent. Budakeszi református templo-

ma ezért a nagy fehér falból, az erre támaszkodó fa szerkezetből és az ezek közt beáradó fényből épül föl. A bejövő fényt farácsok szűrik és töltik meg melegséggel. A falak fehér színe hagyomány, ma sem tudunk ennél szebbet. A főút felőli falak ívelt vonalvezetése a belsőben kedvező akusztikai hatást eredményez, emellett a falat me-revvé teszi, kívül pedig jó rálátást enged a templom mögötti emlékműre, illetve a templom előtti útke-resztveződésre.

A másik fontos építőanyag a fa: ősi anyag, mely ma is kiválóan alkalmazható, emellett melegséget áraszt, sőt még illata is van. A fa tudatos használatával kívántam e templomot a református hagyományokhoz (Felső-Tiszavidék, fa haranglábak) kapcsolni és megszólítani határainkon túli magyarjainkat, kiknek emléktemploma is egyben ez az épület. Itt a fa mint anyag a múlthoz (is) köt, felhasználásának részletmegoldásai viszont a mai kort és technikát jelzik.

A templomot egy annak teljes hosszában végigfutó, fa oszlopsorral meghatározott közlekedő szervezi. Erről nyílik oldalirányba a nyújtott templomtér, mely bútorozása révén válik centrálissá. A centralitás fontos jellemvonása a református tereknek. A földszinti hosszanti közlekedő fölött karzat készült. A közlekedőt a földszinten a torony lábai alatt nyíló főbejárat indítja. A torony tehát az épület elején csúcsosodik, ott, ahol a nagy fehér fal ívelődése már majdnem megéri. A toronyfej kiképzése idézi legközvetlenebbül a hagyományokat – formailag. Pedig a szerkezete az igazán archaikus, amit senki sem lát: fából van az egész.

Visszakanyarodván a belsőbe, a főbejárat egy kis előcsarnokon át vezet a templomtérbe, s az ezek közti harmonikászerűen eltolható fal révén a két tér összenyitható, a templomtér kibővíthető ezáltal. Kévs fajta anyagot használtunk: lényegében a falakon kívül minden fából készült. Fa tartószerkezet, földem és tető, faszindely, belsőben

faburkolatok, mellvédek és padok – mindez az építetők bölcs döntése folytán vörösfenyőből, gyönyörűen mutatva, hogy mennyi mindenre alkalmas ugyanaz a fa.

Hiszek az anyag-ökonómiában, mely gondos részletképzés mellett eleganciává nemesedhet. Hiszek a „kevesebb több” közhelyszerű igazságában. A templombelső terepbe mélyedő vége közel van kirkva, a Föld mélyét jelzendő. E fölött az üvegfalon az emlékműre nézhetünk, előtte sok növényvel – az élő természettel.

Hibaként róható föl a sok fa használata, mely főleg a külsőben gondozást igényel. Egyrészt azonban éppen emiatt alkalmaztuk a sűrű szerkezetű, gyantában dús vörösfenyőt, mely a többi fánál ellenállóbb, idővel szépen patinásodik. Másrészt viszont a fát valóban ápolni kell. Ugyanúgy, mint ahogy ápolni kell testünket, ápolni kell a jószágot, de ápolni kell a szerelmet, a barátságot is. Ápolni kell mindent, ami gondjainkra bízott. Semmi sincs ingyen.

Befejezésül essék szó azokról,

akik nélkül az építész gondolatai csak tervrajzok, modellek maradnának. Elsőként az építetők gyülekezetet, annak is lelkipásztorát, *Merétey Sándort* kell megemlítenem, továbbá a templom építése körül bábáskodó presbitereket. Az ő nyitott szellemiségüket, nagyvonalú és az utókornak szóló döntéseiket, törhetetlen következetességüket példaértékűnek tartom.

Az építő, *Kámán Ferenc* és csapata derék, becsületes és ügyes mesterekből állt, akik mindvégig úgy dolgoztak, mint akik templomot építenek: átéreztek a nem mindennapi feladat súlyát és felelősségét. A berendezést készítő helyi asztalosok is tudásuk legjavát nyújtották. Örömteli volt számomra *Keresztes Dóra* művésztét közlebről is megismerni, érdekesen kis alkotásai finoman gazdagítják a belsőt. Közvetlen társaim, *Kiss Ervin* statikus és *Balogh Lajos* elektromos tervező a nemes feladatnak kijáró gondossággal végezték munkájukat.

Jó volt velük dolgozni.

Csináltunk egy templomot.

A javaslatot tevő bizottság szakmai indokolása:

A templom Budakeszi központjában, forgalmas utak találkozási pontjában épült, ezért városképi hatása jelentős. Ez a körülmény is indokolta, hogy az épület megtervezésére építészeti pályázatot hirdettek. *Basa Péter* pályaműve maradéktalanul teljesítette a pályázati kiírás feltételeit, egyaránt illeszkedett a környező beépítéshez, a for-

galmas csomóponthoz és a világháborús emlékműhöz.

A nyitott szellemű építőközösség támogatta a nyertes fiatal építész tervének csorbítatlan megvalósításában. A kritikus helyszíni adottságok ellenére, a Fő utca és a szerviz út közé ékelődő szűk telken jól méretezett, centrális szervezésű templombelső valósult meg.

Az épület külső és belső felületein egyaránt következetes, puritán anyaghasználat – a beton, fa és

üveg alkalmazása –, valamint a skandináv fogantatású tiszta, világos szerkesztésmód a mű fő érdemei. Az egységesen vörösfenyőből készített tartószerkezet, burkolat és bútorzat összehatásában bensőséges hangulatot teremt a templom terében.

Meggyőzően jelzi a mű értékeit, hogy a kezdeti fenntartások vele szemben időközben feloldódtak, és ma már az őslakosok is büszkéek az új templomra.

Balatonboglár Hild János-díjat kapott

A Magyar Urbanisztikai Társaság 2002. október 4-én Balatonboglár várost Hild János-díjban részesítette a rendezési tervekkel megalapozott tudatos és esztétikus városfejlesztésért.

A városfejlesztés a település hagyományaira épül és a helyi értékeket megtartja, továbbfejlesztve gazdagítja.

Balatonboglár városa kiemelten a település-

központ rehabilitációjának és modernizációjának mértékadó és korszerű kialakításáért, a Balatonpart, a Platán strand, a híres balatoni borvidék, az egykori polgári villák értékmegőrző megújításáért részesült a megtisztelő kitüntetésben.

A díjat *Aczél Gábor*, a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke adta át Balatonboglár város polgármesterének.